

Gurba AN, McNair ML, Hargreaves A, Scheerer NE, Ng CSM and Lerner MD (2024) **Editorial: Break the stigma: autism. The future of research on autism stigma - towards multilevel, contextual & global understanding.** *Front. Psychiatry* 15:1504429. doi: 10.3389/fpsyt.2024.1504429

Bespreking:

De onderzoekers belichten op welke 3 niveaus het stigma rond autisme dient doorbroken te worden: de beeldvorming, het relationele en het intrapersoonlijke niveau.

Qua beeldvorming rond het doorprikken van het stigma zien de onderzoekers 3 positieve verschuivingen. Een begrijpen en ondersteunen gebeurt niet meer overwegend op het individuele niveau, maar *het individu wordt gezien in wisselwerking met de context*. Oudere benaderingen verschuiven naar een meer *neurodiverse benadering*, waarin neurocognitieve mogelijkheden gewaardeerd worden. Maar, oude benaderingen duiken weer op wanneer de persoon moeilijkheden ervaart, onder vorm van een pathologiseren en stigmatiseren van de moeilijkheden. Ook al zijn er recente verschuivingen van een historisch stereotiepe *profilering naar een meerdimensionale*, neurodiversiteit heeft zich nog niet genesteld als gemeengoed in de samenleving. Evenwichtig is het dus nog lang niet. De media brengen weliswaar meer positieve en representatieve autistische ervaringen in beeld, maar onderzoek wees uit dat artificiële intelligentie een rol speelt in het in stand houden van de stereotiepe beeldvorming en perceptie. Om deze negatieve stigmatisering te doorbreken is participatief autismeonderzoek aangewezen, waarin authentieke autobiografische verhalen geïmplementeerd worden. Tegelijk krijgt men een beter beeld van de impact ervan op de persoon en verschillende wegen die naar inclusie leiden.

De auteurs geven aan dat meer onderzoek vereist is naar *hoe stigmatisering zich manifesteert in interpersoonlijke relaties*, omdat het uiteindelijk ook leidt tot de ontwikkeling van vooroordelen. Dergelijk onderzoek is urgent, omdat gevestigde interventies, bijvoorbeeld tussen peers, nog te vaak slechts beperkt resultaat opleveren, soms erger maken, met een toenemend risico op relationele victimisatie en schadetoebrenging. De interventies liggen te vaak in een overmatig benadrukken van sociaal gedrag met een focus op een normaliseren ervan ten opzichte van de niet-autistische peers. Met eenzelfde perspectiefneming binnen andere contexten, breidt het uit naar *systemische vooroordelen*, dus ook naar de werkvloer. Om daarop een antwoord te geven, dient een andere weg ingeslagen te worden, via *psycho-educatie van peers, collega's en het brede publiek over neurodiversiteit en via het tonen van een scala aan levenservaringen*. Interventies gaan stilaan meer de richting uit van de *sterktes* van de persoon en het aanmoedigen van *keuzes*, maar blijven nog te kleinschalig.

Beide contextuele vormen van stigmatisering blijven niet impactloos door een *internaliseren* ervan. Tijd voor prioriteiten in onderzoek, vertrekkend van de subjectieve ervaring van autisten in autismeonderzoek. Identiteitsvorming, het maskeren, minderhedenstress en ableïsme*, eerder al bepleit door belangenbehartigers, zijn een greep uit de aspecten die verder onderzocht moeten worden. Parallel dienen wat vooroordelen versterken en wat versterkend werkt tegen vooroordelen voorwerp van onderzoek te zijn. Het aanpakken van stigma en het bestuderen van de impact ervan via een bijgedragen beeld van de ervaring van autistische mensen kunnen fungeren als een start voor een rechtvaardigere en inclusievere wereld.

* *onderdrukking van de persoon omwille van -in dit geval- het autisme*